

JOKE VAN DER MEULEN-RABAIA

*Kinderen, gezinnen en trauma op de Westelijke
Jordaanoever*

'Elkaar steun bieden': een simpel idee

Het Institute of Community and Public Health (ICPH) van de Universiteit van Birzeit op de Westelijke Jordaanoever werkt sinds 2013 samen met WarTrauma Foundation aan een project voor gezinnen met lichamelijk of geestelijk gehandicapte kinderen.

Intervisie MFA vrouwen support groep van het CBR programma facilitators, Westelijke Jordaanoever.

Palestina

De bevolking van de Westelijke Jordaanoever heeft al bijna een halve eeuw te kampen met een militaire bezetting door Israël. Ondertussen gaat het leven 'gewoon' door. Maar een militaire bezetting zorgt voor allerlei beperkingen. De bevolking is niet langer vrij om te doen en laten wat zij wil. De macht van wat de 'regering' zou zijn geweest is aan banden gelegd. Een werkelijke duurzame economische ontwikkeling is onder zulke omstandigheden niet mogelijk. Niettemin proberen autoriteiten en bevolking er het beste van te maken.

Na de eerste Intifada, een poging van de Palestijnen om zelfstandigheid te bewerkstelligen, begonnen vredesbesprekingen die tot nu toe voor de Palestijnen niet veel hebben opgeleverd. De Israëlische kolonisatie van de Westelijke Jordaanoever gaat onverminderd voort. Waren er bij het begin van de 'vredesbesprekingen' nog 100-150.000 kolonisten op de Westelijke Jordaanoever, dat aantal is sindsdien gegroeid tot bijna een half miljoen. Er zijn talloze check-points die het reizen tussen verschillende delen van het gebied onmogelijk maken en voor het merendeel van de Palestijnse bevolking is Jeruzalem, wat volgens hen de hoofdstad van de Palestijnse staat zou moeten zijn, ontoegankelijk. Zij kunnen er geen familie of vrienden bezoeken, zij kunnen er niet werken, zij kunnen er niet wonen. Noch de Palestijnse moslims, noch de Palestijnse christenen kunnen hun geloof belijden in de Al Aqsa moskee, respectievelijk de Kerk van het Heilig Graf, in Jeruzalem. Deze conflictsituatie creëert stresso-

ren waar mensen dagelijks mee te maken hebben.

Toch was er vlak na die eerste Intifada een korte tijd van hoop op een betere toekomst. Er kwam veel ontwikkelingsgeld binnen voor de opbouw van wat de Palestijnse staat zou worden. Zowel de gedurende de voorgaande jaren opgezette Palestijnse organisaties, als de nieuwe 'regering' kregen hulp om onderwijs, gezondheidszorg en sociale dienstverlening op te zetten.

Community Based Rehabilitation

Eén van de organisaties die zich in de jaren negentig tot een belangrijke hulpverlener ontwikkelde was het Community Based Rehabilitation (CBR) programma. Een consortium van kleinere organisaties dat zich gezamenlijk inzet voor mensen met een handicap en hun families. Aangezien er in de steden nog wel iets aan diensten voor lichamelijk en geestelijk gehandicapten bestond, richtte het programma zich vooral op de dorpen, waar in die tijd de verzorging van mensen met een handicap soms werkelijk erbarmelijk was. Vooral kinderen met een geestelijke beperking waren er zeer slecht aan toe. De families wisten soms echt niet wat te doen om de veiligheid van zowel het kind als de mensen in de omgeving te waarborgen. Bovendien schaamde men zich ervoor om een kind met een geestelijke handicap in het gezin te hebben. Soms werden de kinderen in een kamer 'verborgen'.

Het Palestijnse CBR programma heeft door de jaren heen heel goed werk verricht. Bijvoorbeeld in het noordelijk deel van de Westbank werkten

in de jaren 2000-2010 16 goedgetrainde CBR veldwerkers in het gebied van Jenin en een ongeveer even groot aantal in de dorpen rond Nablus. Deze veldwerkers waren bijna allemaal vrouwen (dit heeft onder meer te maken met het feit dat het als passender wordt beschouwd als een vrouw een huisbezoek aflegt aan een vrouw die alleen, of met de kinderen, thuis is). Sommige vrouwen hadden zelf een lichamelijke handicap en anderen waren nauw betrokken bij families met kinderen of leden met een beperking. Een belangrijk deel van hun werkmethode was het huisbezoek. Wanneer CBR een nieuw dorp aan haar werkgebied toevoegt, beginnen ze met een huis-aan-huis enquête om alle gezinnen met een gehandicapt persoon in kaart te brengen. Waar ze kunnen helpen met materiele hulp, bijvoorbeeld rolstoelen, brillen, gehoorapparaten, krukken, speciale bedden en dergelijke proberen ze directe hulp te bieden. En dan begint de sociale en therapeutische hulpverlening. De CBR veldwerkers bezoeken een gezin en leren de moeder hoe het beste het kind (of soms een ouder familielid) te verzorgen. Wellicht is het allerbelangrijkste dat ze met deze vrouwen praten en dat deze vrouwen zich gezien en gehoord voelen. Vaak zijn verzorgers van gehandicapte kinderen zeer aan huis gebonden. Naast de schaamte en het isolement is er de constante zorg die verleend moet worden, terwijl deze moeders meestal ook andere kinderen moeten groot brengen. Het regelmatige bezoek van de CBR werkster aan de gezinnen geeft deze moeders de kans om hun hart te luchten.

Maar het is niet alleen de CBR werkster die psy-

chosociale hulp kan bieden. Spreken met lotgenoten, elkaars ervaringen horen en herkennen, ideeën krijgen van mensen die hetzelfde meemaken en samen lachen kan ook een belangrijke verlichting brengen. Dit is het idee achter de samenwerking tussen het Nederlandse WarTrauma Foundation, het Institute of Community and Public Health van Birzeit University, en het CBR programma in het noorden van de Westelijke Jordaanoever.

Multi-Family Approach

Toen WarTrauma Foundation in 2012 kennis maakte met het ICPH team dat al jaren CBR projecten begeleidt, besloten ze om samen het CBR programma te steunen in een project met als doel steungroepen voor moeders van gehandicapte kinderen in de door conflict getroffen Westelijke Jordaanoever op te zetten.

WarTrauma startte het project met een driedaagse training in Multi-Family-Approach technieken voor CBR werksters. Met behulp van deze groepsbegeleidingstechnieken zorgen de CBR veldwerksters ervoor dat de groepsleden zich op hun gemak voelen, dat zij beseffen dat zij niet de enigen zijn die een moeilijke situatie meemaken, dat anderen in een dergelijke positie zitten en dat ze van elkaar kunnen leren en met elkaar plezier kunnen hebben. Op deze wijze worden de veerkracht en het zelfvertrouwen van deze vrouwen vergroot.

Er zijn momenteel groepen opgestart in 15 dorpen. Omdat de WarTrauma trainer natuurlijk niet ter plaatse kan blijven om het project van dichtbij te volgen is het de taak van het ICPH

team om zeer regelmatig in contact te blijven met de CBR teams en supervisie/coaching te geven. Elke keer dat een nieuwe groep wordt opgestart woont het ICPH team een sessie bij. In een na-gesprek bespreken zij dan met het CBR team welke van de groepsbegeleidingstechnieken makkelijk toepasbaar en handig waren, en waar zij graag wat extra feedback en begeleiding door het ICPH team zouden hebben.

Veel CBR werksters hadden aanvankelijk moeite met bepaalde technieken. Bijvoorbeeld om de moeders aan te moedigen hun eigen ervaringen uit te wisselen hebben de begeleidsters geleerd om een 'not-knowing stance' aan te nemen. Dit betekent dat als een moeder over een probleem vertelt, de CBR werkster niet direct een mogelijke oplossing aangeeft (zoals zij dat in een huisbezoek misschien wel zou doen), maar juist aan de andere moeders vraagt of zij het probleem herkennen, en zo ja, hoe zij daarmee omgaan. Het lijkt zo eenvoudig maar dat is het niet. Een hulpverlener wil graag hulp verlenen, advies geven, iets doen, zich iets sterker voelen dan de person die ze 'helpen'. De groep aanmoedigen om zelf met suggesties te komen betekent op je handen zitten, niets doen, je mond houden, hoogstens constructieve vragen stellen.

De MFA methode heeft de CBR werkster een nieuw perspectief op haar werk gegeven. Waar zij gewend was zichzelf als de hulpgevende te zien, geeft zij nu de moeders van gehandicapte kinderen een kans om zelf hulp te geven (aan andere moeders). De groep zelf gaat als bron van hulp functioneren. En die hulp komt in allerlei maten en soorten. Im Mohammad zegt: 'Ik kan

jullie niet vertellen hoe belangrijk het voor mij is om naar de groep te komen. Uit huis te gaan; nieuwe mensen te ontmoeten, en even het harde leven van alledag te vergeten ...'.

Het MFA principe speelt ook daar op in. De Nederlandse trainster, psycholoog Trudy Mooren (WarTrauma, Stichting Centrum '45), heeft de groepsbegeleidsters geleerd dat het 'fun element' van groot belang is. De bijeenkomst moet niet alleen over kommer en kwel gaan. Het is uiteraard belangrijk om de groepsleden de kans te geven om over hun problemen te praten. Dit op zich kan al een opluchting geven, en daarnaast proberen de andere groepsleden met ideeën te komen voor eventuele oplossingen. Maar er moet ook gelachen worden. Dat scheidt een band en zorgt dat de groep plezier krijgt in het samen zijn. Misschien is dat voor Im Mohammad het belangrijkste.

Maar de begeleidsters hebben ook met een ander soort groepsleden te maken. Im Yusuf, bijvoorbeeld. Zij heeft de neiging om elke bijeenkomst te domineren met haar grote probleem dat zij de medicatie voor haar geestelijk gehandicapte zoon zo vaak niet op tijd kan vinden. Haar zoon is geopereerd en het ging zoveel beter met hem, maar het Palestijnse Ministerie van Gezondheid speelt het niet klaar om de medicijnen in voorraad te houden, en Israël, waar de medicijnen wel te vinden zijn, kan zij niet in vanwege de restricties op de beweging van Palestijnen in het gebied.

Het is niet gemakkelijk voor een CBR groepsbegeleidster het midden te vinden tussen de groepsgezelligheid die Im Mohammad zoekt en

haar medeleven met Im Yusuf, die ze zo graag zou helpen, maar waar zij, noch de groep praktische hulp kunnen bieden.

Wat dan te doen? Ook hier probeert WarTrauma steun te bieden in het project. De Nederlandse 'creatief werken/persoonlijke groei' specialiste, Rosemarijn Koenen, is al twee maal in het gebied geweest om zowel het ICPH team als de CBR groepsbegeleidsters wegwijs te maken in de interview methode. Kleine groepjes collega's komen regelmatig bijeen om stapsgewijs een groepsbegeleidingsprobleem te analyseren en tot nieuwe inzichten te komen.

CBR groepsbegeleidster Ola: 'Ik voelde me zo naar omdat ik Im Yusuf wil helpen, maar zij domineert te veel. De andere groepsleden willen ook aandacht, en Im Yusuf maakte het me onmogelijk om positief met de groep bezig te zijn! Maar nu, nu we de "empty chair" interview methode op mijn probleem hebben toegepast, heb ik nieuwe ideeën hoe Im Yusuf te benaderen, en ik voel me zo opgelucht.'

Write-shop

Voor WarTrauma, ICPH en CBR is het heel waardevol om alle opgedane kennis en ervaring van het MFA project te documenteren, zowel voor het leerproces en het creëren van een naslagwerk, maar ook om deze kennis en ervaring te kunnen delen en in te zetten in andere dorpen en andere humanitaire settings in de regio. De betrokkenen uit het project hebben hoofdstukken van een MFA manual geschreven voor verschillende doelgroepen: organisaties, trainers en facilitators.

In samenwerking met de Stichting Inter-

academiale Opleiding Organisatiekunde (Sioo) heeft het team tevens een 'writeshop' georganiseerd met als doel schrijven om te leren (in plaats van leren schrijven). De CBR veldwerkers werden hierbij aangemoedigd om hun ervaringen en werkwijzen op te schrijven, met elkaar te bespreken en nog eens aan te scherpen. Op deze wijze is het manual 'MFA in humanitarian settings geïllustreerd' met casussen van de veldwerkers die met de vrouwengroepen en families samenwerken.

Meer informatie: <http://icph.birzeit.edu> en www.wartrauma.nl

JOKE VAN DER MEULEN is nauw verbonden aan het Institute of Community and Public Health van Birzeit University en specialiseert in interventie research en de evaluatie van 'community-based psychosocial support' projecten.

- advertentie -

WARTRAUMA
FOUNDATION

Training versterkt veerkracht van kinderen en leerkrachten in DR Congo

WarTrauma Foundation helpt mensen en gemeenschappen die zijn getroffen door oorlog, geweld of andere humanitaire rampen.

Kinderen in het oosten van Democratische Republiek Congo, zijn vooral bezig met overleven. Ze kunnen zich daardoor slecht concentreren op school en presteren slecht. Het voortdurende geweld in dit deel van DR Congo treft ook de leerkrachten, die onder zeer moeilijke omstandigheden hun werk moeten doen. WarTrauma Foundation traint hen om de leerlingen te ondersteunen en om met hun eigen stress om te gaan. Wij willen ons programma graag uitbreiden naar andere scholen in het gebied, om daarmee meer kinderen in DR Congo van beter onderwijs te voorzien.

Steun ons werk en maak direct een gift over op NL29INGB0000001050
t.n.v. WarTrauma Foundation, Diemen
of meldt u aan als donateur, vrijwilliger of voor onze nieuwsbrief via www.wartrauma.nl

www.wartrauma.nl